UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Rev: Et Eximii Patris P. Francisci Aloysii Kamperger E Societate Jesu Ss: Theologiæ Doctoris ejusdémque olim in Carolo-Ferdinandæa Universitate Pragensi Professoris Publici & Ordinarij Dein ...

Kamperger, Franz Alois

Eystadii, 1705

Articulus III. An homo semper operetur aliquomodo propter Finem simpliciter ultimum?

urn:nbn:de:hbz:466:1-84291

Visual Library

Finem, ut sanitas à Medico; alius, qui non causetur, sed aliunde jam præexistens obtinetur (ut locus superior, vel inferior à gravibus vel levibus) DEUS autem in nullo genere causari possit, sequitur, DEUM esse Finem ultimum creaturarum, ut ab illis obtinendum. Cùm autem DEUS à creaturis aliter obtineri non possit, quàm per participationem bonitatis ipsius, per quam res similes DEO constituuntur, sequitur Finem ultimum *Quo* omnium creaturarum esse assimilationem DEI. Non omnes autem creaturæ eodem modo aptæ sunt assimilari, sicut non omnes æqualiter participant bonitatem DEI: quædam enim participant illam secundùm perfectionem essendi, aliæ etiam secundùm perfectionem vivendi, cognoscendi &c. homo autè aptus est assimilari DEO per cognitionem intuitivam, & amorem ipsius, ut Q. 5. de DEO uno a. 2. probatum est, ergo Finis hominis ultimus est possessio DEI per cognitionem & amorem, aliarum verò creaturarum Finis est participatio similitudinis DEI secundùm diversos gradus, & perfectiones essendi, vivendi, cognoscendi, &c. ut dictum est.

3. Vel idem est Finis ultimus omnium hominum, vel alius est unius, alius alterius. Non primum: tum, quia aliqui constituunt Finem ultimum in divitijs, alij in voluptatibus &c. tum, quia Finis ultimus hominis est regula totius vitæ humanæ, & terminus omnium actionum, adeóque, si finis omnium esset idem, sequeretur, omnium hominum actiones, & studia esse eadem, quod falsum est. Non etiam secundum: quia teste Augustino l. 13, de Trinit: c. 4. Omnes homines conveniunt in appetendo ultimo fine, qui est beatitudo; ergo. *Resp:* 1. Omnes homines habere eundem Finem ultimum, per se, & extrinsecum, ad quem scilicet extrinsecus ab Authore naturæ ordinantur, & seipsos ordinare deberent, nimirum DEUM non tamen eundem, per accidens, vel intrinsecum, seu ab intrinseco intentum: nam alius ex errore Intellectûs, vel abusu voluntatis, intendit ultimò divitias, alius voluptates &c. 2. Omnes homines habent eundem Finem ultimum formaliter, quia omnes appetunt complementum suæ perfectionis & felicitatis, in quo formaliter consistit ratio Finis ultimi; non tamen omnes appetunt eundem Finem ultimum materialiter, & quoad rem ipsam, quia alius consummatam felicitatem quærit in divitijs, alius in honoribus &c. quæ sunt materialiter & physicè diversa. Cæterùm, sicut illud objectum inter gustabilia est reipsâ maximè delectabile, & optimum, quod appetit is, qui habet gustum optimum: ita inter omnia bona & appetibilia illud est reipsâ summum perfectissimum, & consequenter Finis ultimus, quod appetitur ab eo, qui habet voluntatem optimè dispositam, quod est bonum reipsâ summum, seu Deus. *Per quod patet solutio ad omnia objecta.*

ARTIC: III. *An homo semper operetur aliquomodo propter Finem simpliciter ultimum?*

RESP: operari. Probatur. Quia in triplici sensu potest intelligi hæc quæstio. Primò: An homo semper operetur aliquomodo propter finem simpliciter ultimum formalem, sive propter beatitudinem, seu bonum perfectum & completum, quà tale? Secundò: an semper operetur aliquomodo propter Finem aliquem simpliciter ultimum materialem id est, propter aliquod bonum in particulari, ordinando se & omnia sua ad illud, sive jam hoc bonum sit aliquid creatum, sive increatum? Tertiò: an semper agat aliquomodo propter Finem simpliciter ultimum, materialem realem, id est, propter DEUM, qui reipsa est Finis simpliciter ultimus materialis, ut inferiùs dicetur? Atqui in omni hoc sensu, quandocunque homo operatur, operatur aliquomodo propter Finem ultimum: ergo. *Min: Prob:* Quia quatuor modis homo potest operari propter Finem. Primò *actualiter*, seu formaliter; si nimirum actu, & expresè intendat finem, & ex vi illius intentionis, sic actu existentis, operatur propter finem: Ut si quis eliciat actum amoris DEI super omnia, & ex vi illius actu existentis agat quidpiam propter DEUM. Secundò *virtualiter*, si quis agat aliquid propter finem, ex vi intentionis, non quidem ampliùs in se ipsa existentis, existentis tamen in aliqua sui virtute, vel effectu: Ut, si quis heri intendisset consequi sanitatem, hodie verò reflectens se super intentionem hesternam, aut habens dictamen practicum de sumenda medicina, sumat medicinam: tunc enim intentio hesterna, quamvis hodie non existat in se ipsa, quia tamen existit in virtute à se relicta, nimirum in memoria sui, vel dictamine practico de electione mediorum, influit virtualiter hodie in sumptionem medicinæ. Tertiò *habitualiter*, si quis agat instructus habitu inclinante ipsum in certum aliquem finem, tametsi hunc neque actualiter, neque virtualiter intendat: vel certè, si quis intentionem priùs habitam merè non retractavit, quamvis illa neque ampliùs existat actualiter, neque virtualiter: Ut, si justus instructus habitu charitatis, operetur aliquid, dicitur illud habitualiter operari propter DEUM: Vel certè, si quis manè elicuit intentionem omnia agendi propter DEUM, dicitur habitualiter operari propter DEUM, quamdiu illam intentionem, peccando graviter, vel alio modo, non retractavit, quamvis de

cetero dicta intentio neque actu & in se, neque virtualiter, & in virtute aliqua à se relicta amplius existat. Quartò *interpretativè*; si quis ita & in talibus circumstantijs operetur, ut prudenter præsumi possit operari propter hunc, illúmve finem, tametsi ipsum nec actualiter, nec virtualiter intendat, neque agat instructus habitu inclinante illum in actu primo ad hujusmodi finem, neque denique intentionem aliquando habuerit ejus finis, quam non retractavit. Ut, si quis ponat actum de se bonum & honestum, v.g. eleemosynæ, dicitur interpretativè agere propter DEUM, cùm hoc ipso, quòd quis ponat medium de se ordinatum ad quempiam Finem, præsumi possit intendere illum Finem. Subsumo jam: Atqui quandocunque homo operatur, operatur aliquo istorum modorum propter finem simpliciter ultimum, in triplici sensu superiùs posito: ergo.

Probatur hæc minor, in primo sensu, id est, de Fine ultimo formali, seu de beatitudine, ut sic. 1. authoritate August: l. de Epicur: & Stoic: ubi ait. *Qui bonus est, ideo bonus est, ut beatus sit, & qui malus est, malus non esset, nisi inde beatum se esse posse speraret.* Quod est dicere, hominem in omni sua operatione, seu mala, seu bona, aliquomodo appetere beatitudinem, adeóque finem simpliciter ultimum formalem. 2. Quia omnis actio humana est voluntaria, ùt suo loco dicetur, adeóque fertur in objectum sub ratione boni, quod est objectum voluntatis, ùt etiam dicetur Q. 1. a. 2. de actib: hum: ergo omnis actio humana fertur in bonum. Aut ergo fertur in bonum perfectum & consummatum, & se solo sufficiens, quod est beatitudo, quà talis, & sic hoc ipso jam tendit in finem simpliciter ultimum formalem. Aut certè tendit in bonum imperfectum & inchoatum, & ita hoc ipso tendit interpretativè in bonum perfectum, quia sicut omnis inchoatio ordinatur ex se ad suam perfectionem & consummationem, ita etiam inchoatio boni ordinatur ad perfectum & completum bonum. Atqui bonum perfectum & consummatum est Finis ultimus formalis, seu beatitudo; ergo iterum homo hoc ipso operatur aliquomodo, nimirum interpretativè, propter finem ultimum formalem. 3. Finis ultimus formalis ita se habet in ordine finium, sicut primum agens se habet in ordine agentium: nam sicut omnia agentia alia subordinantur agenti Primo, ita omnes Fines proximi subordinantur Fini simpliciter ultimo. Atqui omnis actio humana est aliquomodo à Primo agente, ut suppono ex Physicis; ergo etiam est aliquomodo propter finem ultimum formalem. Cùm hoc tamen discrimine, quòd agens primum semper influat actu cum agentibus secundis in effectum, non autem Finis ultimus cum Finibus proximis in humanam operationem, propter rationes inferiùs adducendas.

Probatur eadem minor in secundo sensu, id est, de Fine simpliciter ultimo materiali, quiscunque tandem is sit, sive realis, qui est DEUS, sive apprehensus, cujusmodi est bonum aliquod creatum, in quo hic & nunc homo constituit Finem suum ultimum formalem, seu beatitudinem. *Probatur* inquam 1. Quia omnis actio humana, aut est bona & honesta, aut est graviter peccaminosa, aut saltem leviter, aut est omnino indifferens, suppositò, quòd dari possit actus humanus indifferens in individuo, de quo suo loco. Si primum: Vel illa operatio actualiter, aut virtualiter tendit in DEUM, & sic jam homo operatur aliquomodo propter Finem simpliciter Ultimum materialem; vel sistit in bonitate & honestate creata, & sic, cùm honestas creata ex se ordinetur ad DEUM, hoc ipso iterum homo operatur interpretativè propter DEUM, qui est Finis ultimus hominis materialis. Si secundùm, iterum homo operatur propter aliquid, tanquam propter Finem ultimum materialem, nimirum propter bonum creatum, siquidem omnis graviter peccans constituit sibi Finem ultimum materialem, saltem interpretativè, in aliquo bono creato, ut suo loco dicetur. Si tertium, aut quartum, tunc licèt illa actio sic leviter peccaminosa, aut indifferens, est tamen adhuc bona physicè, cùm autem omnis bonitas creata ordinetur ex se ad DEUM, adhuc homo ponendo hujusmodi operationem, agit propter DEUM, adeóque propter Finem ultimum interpretativè, & consequenter, semper homo operatur aliquomodo propter Finem aliquem ultimum materialem.

Probatur denique *eadem minor*. de Fine ultimo materiali reali, sive de DEO 1. Quia omnis operatio humana, etiam peccaminosa, in quantum est quædam bonitas physica, est quædam inchoatio, & participatio bonitatis Divinæ, ipsiúsque DEI, qui est Finis simpliciter ultimus materialis hominis, atqui inchoatio ordinatur ex se ad suum complementum, & perfectionem, ut patet in operibus, tum naturæ, tum artis; ergo omnis actio ordinatur ex se ad bonitatem divinam, ipsúmque DEUM, qui est Finis hominis simpliciter ultimus materialis realis. Atqui, qui ponit aliquid quod ex se ordinatur ad finem quempiam, censetur interpretativè intendere finem illum, ut antè dictum est; ergo homo per omnem operationem humanam intendit aliquomodo (nimirum interpretativè) DEUM, Finem suum simpliciter ultimum materialem.

lem, realem, non quidem semper, ut in se possidendum (cùm non omnis operatio humana sit medium proportionatum ad DEUM in se possidendum, sed potiùs ab illo impediat, ut patet in actionibus humanis malis & peccaminosis) sed vel ad DEUM possidendum, prout contingit in actionibus bonis & honestis, vel saltem ad illum participandum, imitandum, & repræsentandum, ut accidit etiam in actionibus malis & peccaminosis. 2. Quia DEUS, ut finis ultimus ita se habet in ordine causarum finalium, sicut idem se habet, ut causa prima in ordine causarum Efficientiam: nam sicut causæ proximæ Efficientes subordinantur ipsi, ut Causæ Primæ efficienti: ita etiam fines proximi subordinantur DEO, tanquam fini ultimo. Atqui omnis actio humana est necessariò aliquomodo à DEO, ut à prima Causa Efficiente, ut suppono ex QQ: Philosophicis; ergo etiam est aliquomodo propter DEUM, tanquam propter finem ultimum. Disparitas tamen est in eo, quòd DEUS, ut causa prima Efficiens semper & necessariò influat actu cum causis secundis, ut verò est finis ultimus, non semper actu, sed aliquo, ex quatuor modis suprà insinuatis. Ratio disparitatis hujus est primo: quia finis non influit actu, nisi actu cognitus (quemadmodum Q. 2. n. 3. diximus) cùm ergo homo non semper actu cognoscat DEUM, finem simpliciter ultimum, prout constat experientiâ, sequitur, neque DEUM, sub ratione Finis ultimi influere semper actu in humanam operationem. At verò influxus Causæ Primæ cum secundis non pendet ab ejusmodi cognitione. Secundò. Quia influxus DEI, sub ratione finis simpliciter ultimi, in actionem humanam, in quantum hæc procedit ab homine, dependet ab hominis libertate, qui potest converti actu ad DEUM finem ultimum, vel ab illo averti, secùs, quàm influxus causæ Primæ Efficientis in effectus causarum secundarum. Tertiò: quia aliàs sequeretur, nullam actionem humanam posse esse moraliter malam, cùm hoc ipso, quòd homo convertatur actu in DEUM, tanquam in finem simpliciter ultimum, actio illius sit moraliter bona, ut dicetur inferiùs. Nihil autem tale sequitur ex actuali influxu DEI tanquam Causæ Primæ in omnes effectus causarum secundarum. Quartò: quia, nisi DEUS, ut Causa Prima Efficiens influat actu, vel mediatè, vel immediatè in omnes effectus Causarum secundarum, dabitur aliqua bonitas, & entitas creata, quæ simpliciter non erit physicè à DEO, imò, quæ nec esse possit à DEO, nimirum illa actio modalis, per quam sola causa influeret in effectum: ex eo autem, quòd homo operans non tendat actu in DEUM, tanquam in finem simpliciter ultimum, non sequitur illam operationem nullo modo esse à DEO, ceu à fine ultimo: quia licèt DEUS non influat actu in talem operationem finaliter, in quantum hæc est ab homine, eò quòd homo illam non ordinet actu in DEUM, adhuc tamen in ipsam influit DEUS actu finaliter, in quantum ea operatio efficitur à DEO, quandoquidem, ut suprà Q. 1. a. 2. ostensum est, omnia, quæcunque DEUS operatur ad extrà, operatur propter seipsum, & suam bonitatem, tanquam propter finem ultimum. Denique, ut alia omittam, à Causa Efficiente desumunt effectus præcisè bonitatem suam physicam, adeóque ex eo, quòd DEUS, ut Causa prima Efficiens, influat actu in omnes effectus causarum secundarum efficientium, aliud non sequitur, quàm, quod DEUS sit primus author omnis bonitatis physicæ creatæ, in quo nihil est absurdi, sed est potiùs maxima perfectio. A fine autem sumunt actiones humanæ bonitatem & malitiam moralem: Unde, si DEUS per modum finis influeret actu in omnes actiones humanas, prout illæ sunt ab homine, sequeretur, aut nullam actionem humanam esse moraliter malam, aut à DEO provenire malitiam moralem, quod utrumque constat esse absurdissimum.

Dixi in Concluſ: *aliquomodo hominem semper operari, propter Finem ultimum:* non enim est opus, ut semper agat propter finem simpliciter ultimum, sive formalem, sive materialem, actualiter, vel virtualiter. Ratio primi quoad finem ultimum formalem est: quia finis & bonitas particularis est per se appetibilis, licèt non repræsentetur actu, ut connexa cum fine ultimo formali; ergo etiam potest sic appeti, cùm voluntas possit tendere in omne bonum, repræsentatum ab intellectu, eo modo, quo repræsentatur. Ratio ejusdem, quoad finem ultimum materialem est, Quia cùm homo venialiter peccat, non fertur actu in ullum finem simpliciter ultimum materialem. Non quidem increatum: quia sic non peccaret leviter, sed graviter; constituendo sibi finem ultimum, & quidem actualiter, in bono creato. Non etiam increatum: tum, quia sic actus ille non esset moraliter malus, etiam leviter, sed potiùs bonus, imò esset actus virtutis Theologicæ, quia objectum ejus formale esset bonum Increatum, sive DEUS: tum, quia nemo potest prudenter intendere finem, per medium destructivum, vel impeditivum finis, quale respectu Increati, sive, DEI est peccatum; ergo &c. 2. Quia aliàs sequeretur, aut nullum dari actum humanum nisi vel graviter peccaminosum, vel moraliter, imò Theologicè bonum, aut certè malitiam illius moralem provenire à DEO: aut enim actus humanus tendit in fi-

nem ultimum materialem creatum, & sic est graviter peccaminosus; aut in Increatum, & sic vel est bonus, imò actus Theologicus, cùm pro fine ultimo & objecto formali habeat DEUM; vel, si est malus, malitia illius proveniet à DEO, cùm malitia actuum moralis; uti & bonitas, proveniat à fine &c. &c. Ratio denique ejusdem universim est: Tum, quia ipsa experientia docet, nos non semper actu intendere finem simpliciter ultimum, sive formalem, sive materialem, dum operamur referendo ad illum nos, & omnia nostra. Tum, quia de ratione finis simpliciter ultimi non est, ut actu semper referantur ad illum omnia, sed tantùm, ut referri possint. Quæ omnia confirmantur authoritate D. Thomæ. 1. 2. Q. 12.a.2. ⊙ ubi ait: *Intentio, etsi semper sit Finis, non tamen oportet, ut semper sit Finis ultimi.* Ratio alterius est, quia intentio virtualis finis ultimi supponit præextitisse intentionem actualem, & ex virtute aliqua ab illa relicta procedere hic & nunc opus, ut suprà in prima probatione dictum est. Atqui non omnis intentio finis particularis supponit extitisse intentionem actualem finis ultimi, sive formalis, sive materialis; ergo non omnis intentio finis particularis est intentio virtualis finis ultimi &c. *Prob: Min:* de fine ultimo, tam materiali, quàm formali, ut suprà. 1. quia finis particularis est per se appetibilis, & per se sufficiens movere appetitum; ergo non est necesse, ut habeat connexionem cum fine ultimo materiali, vel formali priùs actualiter intento. 2. Quia homo primo instanti usûs rationis potest operari propter finem particularem, quod *prob:* Tum quia, ut superiùs dixi, finis particularis est per se appetibilis: tum quia illo instanti nihil est, quod necessitet intellectũ ad cogitandũ de ultimo Fine, & consequenter, nec voluntatem, ad intentionem ipsius. Tum quia nemo expertus est se primo instanti usûs rationis, ante omnes alios actus habuisse intentionem alicujus Finis simpliciter ultimi. *Probatur ead: Min:* specialiter de fine ultimo materiali; quia primus actus ab homine cum ratione elicitus potest esse peccatum veniale, quid enim impedit? sed ille nec virtualiter quidem est propter Finem aliquem simpliciter ultimum materialem: non quidem propter DEUM, quia sic non esset peccaminosus; non etiam propter rem creatam, quia sic esset peccaminosus mortaliter, ergo &c. Et licèt daremus, intentionem illam universalem finis ultimi semper præcedere, adhuc non est opus, ut ab illa virtualiter procedant omnes posteriores actus voluntatis, qui versantur circa fines particulares: quia ejusmodi intentio potest tanto tempore præcessisse, ut nec maneat in memoria, nec in aliquo alio effectu, vel virtute ab illa relicta, influxus autem virtualis non potest intelligi sine aliquo horum, ut constat ex dictis in probat: 1. ergo &c. 2. Quia potuit præcessisse intentio finis ultimi, v. g. beatitudinis in communi, & tamen homo, dum postea operatur appetendo aliquod bonum particulare, se non reflectere, quòd tale bonum sit quædam pars beatitudinis intentæ; ergo tunc voluntas non appetit illud bonum ex vi prioris intentionis, sed independenter ab illa, & solùm ex vi bonitatis hic & nunc sibi propositæ. Denique, cùm Justus peccat venialiter, licèt in illo præcesserit aliquando voluntas ordinans ipsam ad DEUM, tanquam ad finem simpliciter ultimum, illud tamen peccatum veniale, nec virtualiter ordinatur ad DEUM, quia nemo potest, etiam virtualiter, intendere Finem per medium, quod scit destructivum vel impeditivum finis; Justus autem scit veniale esse medium disponens ad carentiam beatitudinis, & disjunctionem sui à DEO ultimo fine; ergo &c.

Sed contrà 1. Quædam actiones humanæ sunt jocosæ, & ludicræ; atqui actiones, quæ sunt propter Finem ultimum, non sunt ludicræ, sed utiles & seriæ; ergo non omnes actiones humanæ sunt propter Finem ultimum. *Confirm:* Scientiæ Speculativæ quæruntur propter seipsas, ut docet Philosophus 1. Metaph: c.2. atqui non omnis Scientia Speculativa est Finis hominis ultimus; ergo non omnis actio humana est propter Finem ultimum. 2. Delectatio non est propter aliud, sed propter se, ut dicitur Ethic: 7. Atqui delectatio non est ultimus finis; ergo non omnis actio humana est propter finem ultimum. *Resp: dist: min:* Actiones, quæ sunt actualiter, & virtualiter propter finem ultimum, non sunt ludicræ, sed seriæ Conc: quæ solùm sunt propter finem ultimum habitualiter, vel interpretativè, non sunt actiones ludicræ. Neg: Actiones enim ludicræ exercentur ab homine propter semetipsas, in quantum sunt quoddam bonum ludentis, & se recreantis: cùm autem omne bonum imperfectum sit similitudo quædam & participatio boni & perfecti, seu ultimi finis, ordinentúrque ad illud, hoc ipso homo per huiusmodi actiones appetit bonum perfectum, seu finem ultimum interpretativè, vel etiam (si illæ procedunt ab homine instructo habitu charitatis) habitualiter. *Idem dicendum ad utramque Confirm:* Cùm enim Scientiæ Speculativæ, & delectatio appetantur tanquam bonum aliquod imperfectum, & participatum hominis, hoc ipso, per illarum appetitum appetitur bonum summum seu finis ultimus, interpretativè.

2. Finis ultimus formalis hominis idem est quod beatitudo hominis; atqui non

non omnis actio humana est propter beatitudinem; ergo nec propter Finem ultimum formalem. *Min: Prob*: 1. Quod est propter beatitudinem, est ordinabile ad beatitudinem; sed non omnis actio humana est ordinabilis ad beatitudinem, sed potiùs avertit à beatitudine: ut patet in actionibus peccaminosis: ergo. 2. Mors non potest ordinari ad beatitudinem, nisi fortè sub spe consequendæ vitæ post mortem: beatitudo enim non est nisi viventis. Atqui plures voluerunt pati mortem, vel à se ipsis, vel ab alijs, sub nulla spe vitæ futuræ; ergo non omne, quod quis vult, propter beatitudinem vult. 3. Nullum totum opponitur suis partibus, sed beatitudo, seu finis ultimus formalis hominis opponitur quibusdam bonis particularibus, videlicet bonis inhonestis; ergo non omne bonum est pars beatitudinis, seu finis ultimi formalis; ac proinde intendendo bonum particulare, non hoc ipso intenditur (etiam interpretativè) beatitudo, seu finis ultimus formalis, ut diximus. *Confirm*: hoc ipsum, si quodvis bonum, etiam inhonestum, est pars beatitudinis; ergo fur, vel adulter poterit gloriari se esse ex parte felicem, & Beati non possent rationabiliter odisse bonum inhonestum. *Respon: Neg: Min: Ad 1. Prob: Resp: 1. Neg: Minor*: Cùm enim omnis actio humana, etiam peccaminosa, sit physicè & entitativè bona, omne autem bonum inchoatum & imperfectum ordinetur ad bonum consummatum & perfectum, quod est finis simpliciter ultimus formalis; sequitur omnem actionem humanam ordinari, & esse ordinabilem aliquomodo ad finem ultimum formalem, sive ad beatitudinem. *Resp: 2. dist: Minor*: Non omnis actio humana est ordinabilis ad beatitudinem, in se ipsa consequendam, Conc: ad beatitudinē, aliquomodo participandam, & in aliqua sui similitudine ex imagine obtinendam, Neg: Ratio est: quia cùm omnis actio humana sit aliquomodo bona, omnis autem bonitas creata sit participatio quædam & similitudo Boni summi, seu beatitudinis, omnis etiam actio humana ordinari potest ad beatitudinem per illam participandam, & aliquomodo similitudinariè in sui imagine obtinendam. Quia tamen non omnes actiones humanæ sunt proportionatæ ad beatitudinem, reipsâ & in se, consequendam, sed sunt potiùs beatitudinis impeditivæ & destructivæ (ejusmodi sunt actiones peccaminosæ) ideo non omnes sunt ordinabiles ad beatitudinem veram, in seipsa consequendam. *Ad 2. Prob*: *Resp*: *Neg*: *Maj*: quia potest præterea mors absque spe futuræ vitæ intenta, vel ordinari ad actum aliquem virtutis, v.g. pietatis in patriam, conservandæ castimoniæ &c. in quo actu putetur consistere beatitudo, vel potest quis velle mortem, ut per illam miseriam aliquam effugiat, vel, ut post mortem vivat moraliter in fama, & memoria hominum; quæ omnia, cùm habeant aliquam rationem boni, saltem existimati, pertinent ad appetitum summi Boni, seu beatitudinis. Et horum modorum aliquo appetebant mortem, qui illam absque spe vitæ futuræ appetebant. *Ad 3. Resp: dist: min:* Beatitudo opponitur quibusdam bonis, in quantum bona sunt, Neg. in quantum mala sunt, & inhonesta Conc: *Similiter distinguuntur reliqua.*

3. Qui operatur propter aliquem finem, vult & amat illum finem; ergo, si homo, quandocunque operatur, operatur aliquomodo propter DEUM, tanquam propter finem ultimum materialem, etiam dum peccando odit DEUM, vel odiendo ipsum peccat, amat DEUM, quod videtur absurdum. *Confirm*: Quædàm actiones humanæ, nimirum peccaminosæ, non possunt ordinari ad DEUM, sed potiùs opponuntur DEO; ergo per eas non potest intendi DEUS. *Resp: dist: Conseq*: Ergo homo, peccando & odiendo DEUM, amat DEUM, amore valde improprio & interpretativo, & non repugnante odio DEI Conc: amore proprio, actuali vel virtuali, & repugnante odio DEI Neg: Amor enim ille, quo peccator, dum peccat, & odit DEUM, simul interpretativè amat DEUM, in hoc consistit, quod amet & velit bonum creatum, quod ratione suæ bonitatis, quà talis, assimilatur aliquomodo DEO, & ordinatur ex se ad illum, tanquam ad causam primam & finem ultimum. Cùm hoc autem bene stat, quòd quis DEUM simul possit aversari & odisse. Sicut, quamvis peccator in omni gravi peccato amet aliquomodo se ipsum, & ex hoc sui amore velit aliquam felicitatem, simul tamen implicitè odit se ipsum, vúltq; sibi maximam infelicitatem, quia peccando amat objectum prohibitum, quod reipsâ est destructivum veræ felicitatis, & inductivum summæ miseriæ. *Ad Confirm: Resp*: sicut in simili ad 1. & 3. prob. 2. argumenti responsum est.

4. Omnis operatio fit à potentia secundum rationem sui objecti; atqui objectum voluntatis humanæ est beatitudo, seu finis ultimus formalis, non minùs, quàm objectum formale potentiæ visivæ est color; ergo omnis operatio voluntatis est propter ultimum finem. *Confirm: 1.* Carentia mali participat rationem formalem beatitudinis: hæc enim consistit in possessione boni & carentia mali: Atqui homo omnia appetit, ut fruatur aliquo bono, & careat aliquo malo; ergo omnia appetit propter finem ultimum beatitudinis. 2. Quia D. Thom: hìc Q. 1. a. 6. ad 3. expressè ait:

quòd virtus primæ intentionis, quæ est respectu ultimi Finis, movet in quocunque appetitu, cujuscunque rei, etsi de ultimo fine actu non cogitet: ergo sentit, ante omnem aliam operationem præcedere intentionem ultimi finis, quæ postmodum influat virtualiter in omnes, ac singulas operationes humanas. *Resp: 1.* hæc omnia solummodò probare, finem ultimum formalem semper appeti ab homine aliquomodo, nimirum, vel actualiter, vel virtualiter, vel habitualiter, vel interpretativè, quod est verissimum; non autem probare, semper illum appeti actualiter, vel virtualiter. Quod si sermo sit de appetitu, seu intentione actuali, tum *Resp: 2. in forma ad principale argumentum dist: min:* objectum voluntatis est solùm finis simpliciter & positivè ultimus Neg: objectum voluntatis, est vel finis ultimus, vel proximus, & particularis; vel Finis ultimus positivè, & simpliciter, vel ultimus secundùm quid, & negativè Conc: Cùm enim & fines proximi & particulares, item ultimi secundùm quid, sint per se appetibiles, & in illis Voluntas possit aliquomodo hîc & nunc quiescere, & appetitum suum explere, non est necesse, ut semper actualiter, & virtualiter tendat in finem simpliciter & positivè ultimum. *Ad 1. Confirm: dist: min:* Homo omnia ideo appetit, ut fruatur aliquo bono, vel particulari, vel universali, vel ultimo, Conc: ut fruatur semper bono universali & ultimo, quod bonum est beatitudo, Neg: *Resp: 2. dist: Conf:* Ergo homo omnia appetit propter beatitudinem, vel in se obtinendam, vel in aliqua similitudine participandam Conc; propter beatitudinem semper in se obtinendam Neg: Vide dicta ad *2. Ad 2. Resp:* S. Thomam non loqui de intentione elicita, sed de innata, sive de naturali propensione erga beatitudinem, & ex hac, fateor, omnes actiones humanas aliquomodo procedere.

5. Omnis assensus intellectûs ad quamcunque veritatem speculativam fertur, vel actualiter, vel virtualiter, in prima principia Universalis; ergo etiam omnis volitio boni & Finis particularis fertur in finem ultimum, & bonum universale; sicut enim se habent prima principia respectu intellectûs, & in ordine ad speculabilia; ita se habet Finis ultimus respectu voluntatis, & operabilium. *Confirm:* Actus humanus à non humano differt per hoc, quòd feratur in bonum universale, & latiùs patens, quàm sit bonum sensibile & imaginabile: hoc enim & brutis est commune: atqui bonum Universale est Finis ultimus; ergo omnis actus humanus est propter Finem ultimum. 2. In omni bono particulari imbibitur bonum commune: Atqui bonum commune est bonum Universale & Finis Ultimus; ergo in omni bono particulari imbibitur Finis ultimus; adeóque intendendo bonum & Finem quemlibet particularem, hoc ipso necesse est intendere Finem Ultimum. *Resp: 1. Neg: Antec:* Cur enim Intellectus assentiri non possit Veritatibus haustis per sensus, v. g. quòd sit dies, quòd paris sit albus &c. independenter à primis principijs? *Respon: 2. Neg: Conseq:* Disparitas est: Quia Veritates particulares non sunt notæ per se, adeóque per aliud, nimirum per prima principia; atque ita oportet, quòd omnis assensus ad veritates particulares feratur aliquomodo in prima principia universalia, tanquam in motivum assensûs. At verò fines particulares sunt appetibiles per se; unde etiam in illis constitui potest Finis ultimus. adeóque non est necesse, ut omnis volitio finis, & boni particularis tendat actualiter, aut virtualiter in finem aliquem simpliciter ultimum. *Ad Probat: Conseq: Resp: 1. Neg: Assumpt:* Ratio patet ex dictis: quia non solus finis ultimus est per se appetibilis, sed etiam particularis. At verò sola prima principia sunt per se nota & cognoscibilia, non item veritates speculativæ ceteræ. Unde aliter se habent prima principia respectu intellectûs in ordine ad assensum aliarum veritatum speculativarum, quàm Finis ultimus respectu voluntatis, in ordine ad intentionem finium particularium. *Respon: 2. dist: idem Assumpt:* Sicut se habent prima principia respectu intellectûs, ita se habet finis negativè ultimus, respectu voluntatis Conc: ita se habet finis positivè ultimus Neg: Sicut enim Intellectus non potest assentiri objecto proposito, nisi assentiatur primis principijs, & sistat in illis, ne detur processus in infinitum: ita voluntas non potest amare aliquid, nisi simul amet aliquam bonitatem per se amabilem, & in qua hîc & nunc sistat, ne similiter in infinitum procedatur. Quia verò non tantùm Finis simpliciter ultimus, sed etiam non ultimus, & particularis est per se amabilis, hinc non est necesse, ut quoties homo amat bonum particulare, referat illud actualiter, vel virtualiter ad finem simpliciter ultimum. *Ad 1. Confirm: Resp: 1. Neg: Maj:* Satis enim differt actus humanus à non humano per hoc, quòd feratur in bonum sibi propositum (sive universale, sive particulare) indifferenter & liberè, quod non convenit brutis. *Resp: 2. dist: eandem Major:* Actus humanus differt à non humano, quod humanus feratur in bonum universale, ex suo genere Conc: quod feratur in bonum universale quisque in specie, vel in individuo Neg: cùm enim actus humanus sit actus voluntarius; voluntas autem sit appetitus boni universalis, & non tantû boni sensibilis, aut imagi-

imaginabilis, sequitur etiam actum humanum ex suo genere debere ferri in bonum universale, id est, intra genus actuum humanorum debere quosdam ferri in bonum universale, & finem ultimum; non sequitur tamen, omnes & singulos actus humanos, tam in specie, quàm in individuo debere esse propter bonum & finem ultimum. *Ad 2. Confirm: Resp*: Bonum commune & universale summi posse dupliciter 1. præcisivè, sive pro ratione boni, præcisa à bono universali, seu perfecto, & à bono particulari, seu imperfecto. Et hoc sensu verum quidem est, bonum commune imbibi in quovis bono particulari, cùm rationes superiores involvantur in inferioribus; negatur tamen hoc sensu bonum comune esse finem ultimum, sed est ratio abstracta à fine ultimo, & non ultimo. 2. Sumi potest bonum commune, & universale positivè, seu pro ratione boni, continente omnem bonitatem, quà talem: Et in isto sensu verum quidem est bonum commune & universale esse finem ultimum, falsum tamen est, bonum commune & universale, sic sumptum, imbibi in omni bono particulari; atque ita non sequitur, quòd voluntas intendendo bonum quodpiam particulare, hoc ipso intendat (actualiter, vel virtualiter) bonum Universale, seu Finem simpliciter ultimum.

6. Sicut Causæ secundæ subordinantur DEO, tanquam Causæ primæ, ita fines omnes particulares proximi subordinantur eidem, tanquam Fini ultimo, ùt ipsi diximus; atqui omnes causæ secundæ agunt & movent in virtute DEI, tanquam causæ primæ; ergo similiter omnes Fines proximi movent in virtute DEI, tanquam finis ultimi, ergo DEUS, tanquam finis ultimus, influit virtualiter in omnem operationem hominis quod negatum est. *Confirm:* Qui vult, & amat effectum, vult & amat hoc ipso virtualiter causam; atqui omnis operatio humana est effectus DEI; ergo homo in omni sua operatione vult & amat, saltem virtualiter, DEUM, adeóque Finem hominis ultimum materialem. *Resp: 1.* hoc argumentum probare nimium: probat enim, DEUM per modum Finis ultimi, non solùm influere in omnem operationem humanam non virtualiter, sed etiam actualiter, sicut idem, per modum causæ primæ, coinfluit in omnes effectus causarum secundarum actualiter. *Resp: 2.* duobus modis posse intelligi finem proximum movere in virtute DEI, tanquam finis ultimi. Primò ex parte sua, & implicitè, in quantum movet per virtutem & bonitatem participatam à DEO fine ultimo. Et in hoc sensu verum est, quòd, sicut omnes causæ secundæ efficientes movent in virtute DEI, tanquam Causæ primæ, ita omnes fines proximi movent in virtute DEI, finis ultimi. Secundò intelligi potest finis proximus movere in virtute DEI, tanquam finis ultimi, ex parte hominis, & explicitè, in quantum scilicet motio finis proximi procedit ex intentione explicita DEI, præhabita, & nunc virtualiter adhuc in voluntate hominis existente. Et hoc sensu negatur, finem proximum movere semper in virtute DEI, tanquam finis ultimi: ostensum est enim pro Conclusione non omnem intentionem finis particularis, præsupponere intentionem finis ultimi, sive materialis, sive formalis; aut licèt supponeret, non esse opus, ut ab hujusmodi intentione finis ultimi præhabita, procedant virtualiter omnes actus posteriores voluntatis, qui versantur circa fines particulares & proximos. Unde *in forma dist: primum Conseq:* Ergo omnes fines proximi movent in virtute finis ultimi, ex parte sua, & implicitè, in quantum movent per virtutem & bonitatem participatam à DEO fine ultimo Conc: movent in virtute finis ultimi, ex parte hominis, & præintenti ab homine, ita, ut intentio finis proximi oriatur semper ex intentione formali finis ultimi præhabita, & etiamnum virtualiter in homine perseverante Neg: *Similiter dicendum ad Conseq: alter:* Ergo DEUS, tanquam finis ultimus influit virtualiter in omnem operationem hominis, influit virtualiter, ex parte sua, in quantum scilicet tribuit vim motivam finibus proximis Con: influit virtualiter ex parte hominis, & ut præintentus ab homine Neg: Ratio patet ex suprà dictis pro Conclus: *Ad Confir: Resp: Dist: Major:* Qui amat effectum, amat saltem virtualiter causam, amore aliquali Transiamore debito, & proprio Fini ultimo Neg: Amor enim finis ultimi, quà talis, debet esse quasi comparativus & prælativus finis ultimi, super omnia alia appetibilia. Qui autem amat effectum, non hoc ipso ita amat causam, ut illam omnibus alijs præferat, ut per se patet.

ARTIC. IV. *An homo possit simul & semel operari actualiter propter plures Fines Totales simpliciter ultimos?*

Resp: non posse. Probatur 1. Quia finis simpliciter ultimus hominis est ille, ad quem referuntur omnia, quæ sunt in appetitu & affectu humano. Atqui si homo eo modo, quo quæsitum est, operaretur simul & semel propter plures fines simpliciter ultimos, ad nullum ipsorum ordinarentur omnia, quæ sunt in appetitu hominis, quia neque unus Finis ordinaretur ad alterum (hoc enim repugnat fini simpliciter ultimo, ut ordinetur ulteriùs ad aliquid, tanquam ad finem) neque ipse appe-